

De grenzen van Nederland

De beïnvloeding van het visumbeleid door het Schengenverdrag

Loysa Zweekhorst

Augustus 2016

Bachelorthesis Geografie, Planologie en Milieu

Faculteit der Managementwetenschappen, Radboud Universiteit Nijmegen

De grenzen van Nederland

De beïnvloeding van het visumbeleid door het Schengenverdrag

Loysa Zweekhorst, s4017390

Augustus 2016

Bachelorthesis Geografie, Planologie en Milieu

Faculteit der Managementwetenschappen, Radboud Universiteit Nijmegen

Begeleiders: H. van Houtum, H. Donkers

Aantal woorden: 10862

Inhoudsopgave

Samenvatting	5
Hoofdstuk 1: Inleiding	7
1.1 Projectkader	7
1.1.1 Visa	7
1.1.2 Grenzen	7
1.1.3 Schengen	8
1.1.4 Cartografie	9
1.1.5 Wetenschappelijke Relevantie	9
1.1.6 Maatschappelijke Relevantie	10
1.2 Doel- en vraagstelling	11
1.3 Leeswijzer	11
Hoofdstuk 2: Theorie	12
2.1 Theoretisch kader	12
2.1.1 Mobiliteit	13
2.1.2 Ongelijke Toegang	13
2.1.3 Geen Keuze	14
2.1.4 Visabeperkingen	15
2.1.5 Open Grenzen	16
2.2 Conceptueel model	17
Hoofdstuk 3: Methodologie	19
3.1 Onderzoeksstrategie	19
3.2 Onderzoeksmateriaal	19
Hoofdstuk 4: Visumbeleid	21
4.1 Paspoort	21
4.2 Soorten Visa	22
4.3 Redenen wel of geen Visum	22
4.2.1 Geopolitiek	23
4.2.2 Bescherming	23
4.2.3 Economie	24
Hoofdstuk 5 Tijdlijn Schengen	25
5.1 Pre-Schengen	25
5.2 Schengen	26
5.2.1 Wat is Schengen?	26
5.2.2 Invloed Schengen	28

5.2.3 Nederlands of Internationaal?	29
5.3 Na Schengen	29
5.3.1 9/11	30
5.3.2 'Europa'	30
Hoofdstuk 6 Visualisatie Schengenvisum	32
6.1 Grenzen	32
6.2 Keuzes	32
6.3 Kaart Schengenvisum	33
6.4 Verklaring	33
6.5 Toekomst	35
Hoofdstuk 7 Conclusie	36
6.1 Conclusies	36
6.2 Kritische reflectie	37
6.3 Aanbevelingen	38
Referenties	39
Bijlage 1 Schengenlanden	
Bijlage 2 Visumvrije landen Nederland	

Samenvatting

Dit onderzoek gaat over visa, grenzen en het Schengenverdrag. Visa zijn middelen om de doorstroom bij grenzen te controleren, wanneer iemand niet gewenst is komt hij niet binnen. De grenzen worden door het Schengenverdrag aardig op de kop gegooid. De formele landsgrenzen worden steeds minder belangrijk. De wetenschappelijke relevantie is dat dit een ontwerpend en verklarend onderzoek is over visa en grenzen. Er wordt een kaart gemaakt, die op dit moment niet te vinden is in de literatuur en die kaart wordt verklaard. De maatschappelijke relevantie is dat het een actueel onderwerp is met de bootvluchtelingen en de Turkije-deal en dat er getracht wordt om een verklaring te geven over visabeperkingen en de Schengennisumkaart.

De hoofdvraag van het onderzoek is: Welke veranderingen zijn er geweest door (en met) het Schengenverdrag in het visumbeleid van Nederland en hoe zijn deze veranderingen ruimtelijk weer te geven? De hoofdvraag wordt in de conclusie beantwoord. Er zijn verschillende aspecten die beantwoord moeten worden, dit gebeurt in de hoofdstukken 2 t/m 6.

In het theoretische kader komen verschillende auteurs aan het bod op het gebied van visa en grenzen. De mobiliteit van de mens is de afgelopen decennia toegenomen, terwijl de visarestricties zijn toegenomen, maar niet voor iedereen. Er is een ongelijke verdeling in de wereld. Westerse rijke landen leggen veel restricties op terwijl zij naar heel veel landen kunnen reizen zonder een visum te gebruiken. De migrant heeft geen keuze, als hij of zij wordt afgewezen dan rest er alleen nog de illegale weg. Landen gebruiken visa als middel om de veiligheid te waarborgen of ze gebruiken geen visa om het toerisme te stimuleren. Wanneer een land afhankelijk is van toerisme dan zijn er weinig visabeperkingen. Als veiligheid de achterliggende reden is, dan moeten meer vreemdelingen een visum aanvragen. Tot slot wordt er ingegaan op het feit of gesloten grenzen wel rechtvaardig zijn. Niet alleen beperkt dit de bewegingsvrijheid van de mens, maar de visumaanvraag gaat op basis van geboorteplaats. Open grenzen zorgen voor meer gelijkheid in de wereld.

De onderzoeksstrategie is een documentenonderzoek waarbij een verklaring wordt gezocht over het ontwerp dat wordt gemaakt in de vorm van een kaart. Als onderzoeksmateriaal worden er literatuurbronnen, beleidsstukken, krantenartikelen en dergelijke gebruikt.

Er zijn verschillende soorten visa: kort, lang en permanent verblijf. In dit onderzoek wordt er uiteindelijk voornamelijk gefocust op kort verblijf, dit is het Schengennisum. Een visum wordt door verschillende redenen gebruikt: geopolitieke, economische en veiligheidsredenen.

De tijdlijn van Schengen wordt daarna gepresenteerd. Wat is er allemaal op het gebied van visa voordat het Schengenverdrag werd geïntroduceerd. De paspoortwet, met een visumbepaling, die niet altijd even goed werd nageleefd. Daarna kwam het Schengenverdrag, die zelf een grote invloed heeft gehad op Nederland en het visumbeleid. Delen van het visumbeleid wordt nu internationaal bepaald en daar moet Nederland zich aan houden.

Het Schengenvisum kan ook visueel weergegeven worden. Er is gekozen voor inwoners van visumvrije landen naar Nederland. Wie kan er zonder visum Nederland inkomen? Dat wordt weergegeven, verder wordt alles weggelaten. De binnengrenzen zijn niet belangrijk meer. Het wordt een open systeem. Er zijn voornamelijk geopolitieke verklaringen voor het wereldbeeld dat geschetst wordt.

Het Schengenverdrag heeft voor heel veel veranderingen gezorgd in het Nederlandse visumbeleid. De binnengrenzen werden opengesteld en er is een gezamenlijke buitengrens ingesteld. Er is geen visum meer nodig binnen het Schengengebied, er is alleen een visum nodig om het gebied te bereiken. De openstelling van de binnengrenzen heeft als negatief gevolg dat de buitengrens steeds harder wordt.

De Schengenvisumgrenzen zijn ruimtelijk weer te geven. Dit gebeurt door middel van een kaart met daarop de visumvrije landen, dat wil zeggen de inwoners van landen die visumvrij naar Nederland kunnen reizen. Zo worden de open grenzen gepresenteerd en dat is weer gelinkt aan de discussie over de open grenzen in de literatuur.

Er zijn ook kanttekeningen te plaatsen bij dit onderzoek, zo is het wat kort en is er geen veldonderzoek gedaan. Er is niet heel veel tekst, aangezien er weinig verklaringen te vinden zijn. Nog dieper ingaan op die verklaringen is voor een volgende keer een aanrader.

Aanbevelingen voor volgend onderzoek zijn: het vergelijken van verschillende landen, waarom hebben sommige landen een visum nodig en anderen niet. Het zou ook een mooi idee zijn om de andere kant van het Schengenverhaal mee te nemen, een niet-Schengenland, om zo een vergelijking te kunnen maken en kijken of de situatie rechtvaardig is of niet.

Hoofdstuk 1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt er een begin gemaakt met het onderzoek. Het projectkader wordt gepresenteerd, de doel- en vraagstelling en de leeswijzer. In het projectkader wordt het onderzoek voor een deel afgebakend, hier wordt er gesproken over visa, grenzen, geopolitiek en Schengen. Nadat deze onderwerpen zijn toegelicht worden de maatschappelijke en wetenschappelijke relevantie uiteengezet. In paragraaf 2 komen de doel- en vraagstelling aan het bod. Tot slot wordt er in paragraaf 3 een kort overzicht gegeven over de hoofdstukken in deze bachelorthesis.

1.1 Projectkader

1.1.1 Visa

Om naar een ander land te reizen of te migreren is een paspoort niet altijd voldoende, er is vaak een visum nodig. Alhoewel vaak, dat hangt van jouw nationaliteit af. De Henley & Partners Visa Restrictions Index 2015 geeft aan naar hoeveel landen er visumvrij gereisd kan worden. Nederlanders hebben een goede uitgangspositie in de wereld, de grens met zowel België als Duitsland is niet bewaakt. Nederland is te vinden in de top drie voor visumvrij reizen. Omgekeerd kunnen buitenlanders meer hinder ondervinden. Voor inwoners uit Ghana, Jordanië, Peru en anderen geldt dat wanneer er naar Nederland gereisd wordt een visumplicht geldt voor een verblijf van maximaal 90 dagen (Rijksoverheid, 2014).

Er zijn verschillende soorten visa, die worden verstrekt voor verschillende gelegenheden. Er gelden verschillende regels voor deze visa. In dit onderzoek worden de andere soorten visa benoemd, maar wordt uiteindelijk de focus gelegd op het visum kort verblijf. Dit is een visum voor vreemdelingen die maximaal 90 dagen in het land willen verblijven (Immigratie- en naturalisatiedienst, 2015, p. 2). Een visum is nog geen garantie dat er daadwerkelijk toegang wordt verleend, maar wel een belangrijke stap in het proces. Er kan altijd nog controle in het land zelf plaatsvinden (Immigratie- en naturalisatiedienst, 2015, p. 4).

1.1.2 Grenzen

Een visum is een barrière om een land binnen te komen, visa vormen zogezegd een grens. De afbakening en identificeerbaarheid worden bepaald door een grens. Een bepaald gebied wordt een stad, een provincie, een land en dergelijke. Inwoners van die stad, provincie of land identificeren zich daarmee, "ik ben een Nijmegenaar". Grenzen worden gevormd om mensen en/of bronnen te controleren, te reguleren. Dit gebeurt niet

alleen binnen het gebied, maar ook mensen van buiten het gebied. Mensen van buiten het gebied moeten wellicht toestemming krijgen om toe te treden.

Nationale grenzen kunnen de stroom immigranten controleren en zo nodig buitensluiten (Knox & Marston, 2010, p. 343). Hieruit volgt dat mensen nooit helemaal vrij zijn om te gaan en staan waar ze willen (Salter, 2006). De relevantie van beleidsgrenzen is de laatste jaren gestegen, door onder andere 9/11 en de bootvluchtelingen. Beleidsgrenzen zijn grenzen die ontstaan door de regels en wetten. Van natuurlijke grenzen naar elektronische grenzen, van rivieren naar visumgrenzen. De natuurlijke grenzen blijven bestaan, maar worden versterkt door virtuele grenzen (Knox & Marston, 2010, p. 343-344). Natuurlijke grenzen kunnen formele grenzen zijn, zoals staatsgrenzen en gemeentegrenzen, deze zijn te zien op een kaart. Door het vrije verkeer van mensen en goederen tussen landen in de Europese Unie zijn deze formele grenzen een stuk minder zichtbaar (Knox & Marston, 2010, p. 344). Grenzen vervagen in de Europese Unie, er zijn minder tot geen grenscontroles. Door visa en andere documenten worden formele grenzen steeds complexer. Grenzen blijven hierdoor een belangrijk aspect in de wereld (Masi de Casanova & Jafar, 2013, p. ix-xi). Waar formele grenzen zichtbaar zijn op de (gewone) kaart zijn er ook niet-zichtbare grenzen, deze ontbreken op de huidige kaarten. De beleidsgrenzen, de visumgrenzen in dit onderzoek, hebben de kaart nog niet bereikt. Terwijl dit voor een vreemdeling belangrijk is, waar kan men wel of niet heen. Elk land heeft een eigen visumbeleid en die regels vormen een virtuele grens die niet op kaarten is terug te vinden. In dit onderzoek wordt er gefocust op de 'Schengenvisumgrenzen' van Nederland. Met Schengenvisumgrenzen worden grenzen bedoeld waarmee vreemdelingen te maken krijgen door het Schengenverdrag.

1.1.3 Schengen

Nederland is zelf onderdeel van de Schengenlanden. Deze landen hebben onderling afspraken gemaakt over onder andere het visumbeleid. Inwoners van deze landen (met het juiste paspoort) hebben alleen een geldig reisdocument nodig om naar een ander Schengenland te kunnen reizen. Om in Nederland te kunnen komen of in één van de andere Schengenlanden kan er een Schengenvisum voor kort verblijf aangevraagd worden (Rijksoverheid, n.d.).

Vanaf 1985, ondertekening van het eerste Schengenverdrag, zijn er steeds meer landen aangesloten bij het Schengengebied. Dit betekent dat meer mensen vrij kunnen reizen en het visumbeleid samen wordt bepaald. Voor inwoners van de betreffende landen betekende dit dat het reizen naar het buitenland gemakkelijker werd en voor het beleid dat er internationaal afspraken/regels werden gemaakt (Convey & Kupiszewski,

1995). In de literatuur is er veel geschreven over het Schengenverdrag en de uitbreiding van de samenwerking (Keister, 2013; Kirişci, 2005; Kupiszewski, 2003; Trauner & Kruse, 2008). Er wordt ingegaan op de verregerende samenwerking en wat dit betekent voor bepaalde landen.

Keister (2013) schrijft over Roemenië en Bulgarije dat zij aan strenge eisen moesten voldoen om toestemming te krijgen om deel uit te maken van het Schengengebied. Volgens Keister was dit omdat de EU faalt in een consistent buitenlands beleid uit te dragen. Deze landen hebben dus voornamelijk de impact gevoeld aan het aantal regels waaraan voldaan moet worden. Een doel van Schengen is om een algeheel Europees gebied te creëren zonder interne grenzen, met een gedeelde buitengrens (Kirişci, 2005, p. 343). Het Schengenverdrag als gebeurtenis kan worden gezien als een dynamische gebeurtenis. Beleid loopt door en stopt niet, het wordt vernieuwd. De toevoeging van verschillende landen, veranderingen in vrij verkeer e.d. zijn allemaal onderdelen die bij 'Schengen' horen.

Doordat Nederland onderdeel is van de Schengenlanden zijn er niet alleen Nederlandse regels met betrekking tot visa, maar ook grensoverschrijdende. Tegenwoordig zijn er zesentwintig Schengenlanden, die allemaal het Schengenvisum gebruiken (Rijksoverheid, n.d.). Nederland kan niet apart worden gezien van de Schengen landen, maar in dit onderzoek wordt er gefocust op de Nederlandse situatie. Om zo een richtpunt te hebben in het geheel, waarbij de regels van het Schengenverdrag het boven staan.

1.1.4 Cartografie

Van grenzen komt men snel uit op kaarten. Kaarten zijn een representatie van een fysieke situatie, een gebied, een stad en dergelijke (Oxford Dictionary, n.d.). In dit onderzoek wordt er niet alleen gebruik gemaakt van een gebied (Nederland), maar de data in dit onderzoek zijn de visumgrenzen. De focus van cartografie heeft lang gelegen op de precisie, de wetenschap. Sinds de eerste wereldoorlog is er een genre bijgekomen de geopolitieke cartografie (Boria, 2008, p. 278). De combinatie van macht, territorialiteit die men heeft op gebieden is de geopolitieke situatie (Efferink, van, 2008). Het Schengenverdrag is juist een loslating van die macht, de macht wordt gecombineerd. Dit levert spanningen op wanneer er gebeurtenissen plaatsvinden zoals '9/11' en recent de 'Brexit'. In dit onderzoek wordt gevisualiseerd hoe de visumgrenzen op de kaart passen.

1.1.5 Wetenschappelijke Relevantie

Om een bijdrage te leveren aan de al bestaande literatuur over visa en het Nederlandse visumbeleid wordt dit onderzoek uitgevoerd. In de huidige literatuur is er al wel onderzoek

gedaan naar de impact van het Schengenverdrag op het visumbeleid, maar er is veel nog niet verklaard (Kirişci, 2005; Kupiszewski, 2003; Trauner & Kruse, 2008). In dit onderzoek worden de veranderingen in het visumbeleid onderzocht en de invloed van het Schengenverdrag op het Nederlandse visumbeleid. Het visumbeleid wordt in kaart gebracht, het Schengenvisum vormt de nieuwe grenzen. Neumayer (2010, p. 174-175) heeft visabeperkingen in kaart gebracht, hierbij zijn er geen nieuwe grenzen gevormd. Er wordt niet meer gekeken naar de formele landsgrenzen, maar naar de virtuele visumgrenzen. Na het literatuuronderzoek en de ontwerpfase wordt er poging gedaan om het resultaat te verklaren. Het is op deze manier een verklarend en ontwerpend onderzoek.

1.1.6 Maatschappelijke Relevantie

Maatschappelijk gezien is deze studie relevant omdat grenzen een belangrijke rol spelen in het leven. Reizen naar een ander land in deze globaliserende wereld is een dagelijks concept. Het aanvragen van een verblijfsvergunning door de burgeroorlog in Syrië of door de opkomst van IS, is ook in het nieuws. Ook het intrekken van paspoorten van (beoogde) terroristen is de orde van de dag. Bootvluchtelingen die vanuit Libië Lampedusa proberen te bereiken. De EU trekt meer geld uit om de stroom op te kunnen vangen ofwel tegen kunnen houden. Er is ophef tussen de verschillende EU-landen om de manier waarop het probleem aangepakt dient te worden (Europa Nu, 2015).

De discussie open of gesloten grenzen is met de eerder genoemde problemen weer opgelaaid, dit geldt met name voor de (illegale) migrant. Dit heeft mede geleid tot een 'Brexit'. De controle zelf houden, het probleem zelf oplossen. Dit allemaal heeft zo zijn uitwerking op de toerist. Door veiligheidsmaatregelen wordt het vrij reizen beperkt, grenzen worden tijdelijk dichtgegooid om controles te kunnen uitvoeren, meer regels voor een eventuele toelating (Neiman & Swagel, 2009). Visa spelen een belangrijke rol om mensen te kunnen weren en toelaten.

1.2 Doel- en vraagstelling

Het doel van het onderzoek is om een bijdrage te leveren aan de al bestaande literatuur over visa en een nieuwe wereldkaart vormen. Het Schengenverdrag heeft veel invloed gehad op de Nederlandse situatie. Het visumbeleid is geïnternationaliseerd en grenzen zijn veranderd. Door de Nederlandse situatie ruimtelijk weer te geven wordt het overzichtelijker en kan er makkelijker een verklaring worden gevonden over de invloed van het Schengenverdrag en de visavrije landen. Bij deze doelstelling hoort de volgende hoofdvraag: *Welke veranderingen zijn er geweest door (en met) het Schengenverdrag in het visumbeleid van Nederland en hoe zijn de Schengenvisumgrenzen ruimtelijk weer te geven?*

Om een antwoord te kunnen geven op de hoofdvraag worden de volgende deelvragen uitgewerkt:

1. Hoe zag het visumbeleid van Nederland eruit voor het Schengenverdrag?
2. Wat voor veranderingen zijn er geweest in het visumbeleid door het Schengenverdrag?
3. Hoe ziet de wereldkaart eruit door het Schengenvisum?
4. Wat zijn de verklaringen voor de nieuwe wereldkaart?

1.3 Leeswijzer

Het theoretisch kader zet de toon voor het onderzoek en daarom wordt deze behandeld in hoofdstuk 2. Het theoretische kader vormt de theoretische achtergrond voor het verdere onderzoek. Ook wordt het conceptueel model gepresenteerd en geoperationaliseerd.

Hoofdstuk 3 bestaat uit de methodologie. De onderzoeksstrategie van dit onderzoek wordt besproken. Er wordt ook uitgelegd wat voor onderzoeksmateriaal er wordt gebruikt en waar dit vandaan komt.

Daarna wordt er in Hoofdstuk 4 kort het visumbeleid besproken. Wat voor soorten visa zijn er en wat zijn er voor redenen om een visabeperkingen op te leggen?

In hoofdstuk 5 wordt de tijdlijn van Schengen gepresenteerd. Hier wordt ingegaan op de veranderingen en de invloed die het Schengenverdrag heeft gehad.

Hoofdstuk 6 bevat de Schengenvisumkaart van Nederland. Niet alleen de kaart wordt gepresenteerd, maar ook worden er verklaringen gegeven over de kaart.

Tot slot volgt hoofdstuk 7 hier wordt er teruggeblikt op het onderzoek en wordt er een antwoord gegeven op de hoofdvraag. Na de conclusies volgen een kritische reflectie en aanbevelingen voor verder onderzoek.

Hoofdstuk 2 Theorie

Het theoretische kader en het conceptueel model worden in dit hoofdstuk behandeld. In het theoretische kader worden verschillende ideeën/theorieën behandeld die van toepassing zijn op het onderzoek. Het conceptuele model wordt geschetst aan de hand van het theoretische kader en de doel- en vraagstelling.

2.1 Theoretisch Kader

Het theoretische kader geeft richting aan het onderzoek. Er worden verschillende theorieën behandeld die van toepassing zijn in het gebied van visa en grenzen. De wereld is de afgelopen decennia kleiner geworden in de zin van reistijd. Doordat het vliegtuig een reismethode is geworden, is een land als Australië sneller en goedkoper te bereiken dan vroeger per boot. De mobiliteit van de mens is toegenomen. In theorie zou het dus mogelijk moeten zijn om overal naar toe te kunnen reizen. In de praktijk zijn er barrières, zoals paspoorten, visa. Zonder paspoort geen identificatie en dus geen vliegticket, voor sommige landen is er nog een extra barrière, het visum. Een visum geeft aan dat er naar een bepaald land gereisd mag worden, wanneer deze niet wordt toegewezen wordt toegang niet verleend.

In dit onderzoek wordt er ingegaan op de vraag: *Welke veranderingen zijn er geweest door (en met) het Schengenverdrag in het visumbeleid van Nederland en hoe zijn de Schengenvisumgrenzen ruimtelijk weer te geven?* Om deze vraag te kunnen beantwoorden is het belangrijk om eerst te kijken wat er in de literatuur over het onderwerp wordt gezegd. Meerdere wetenschappers hebben onderzoek gedaan naar de beperkingen van visa, waaronder Eric Neumayer. Om Nederland binnen te komen is er in meerdere gevallen een visum nodig, dus niet altijd. Neumayer (2006, 2010) gaat in op de oneerlijke verdeling van visabeperkingen. Door restricties op te leggen worden sommige mensen bevoordeeld en andere benadeeld. Carens (1987) pleit voor open grenzen, hij doet dit door middel van een aantal (liberale) theorieën. Open grenzen betekenen dat visabeperkingen en andere worden opgeheven. De grenzen zijn voor Salter (2006, 2008) ook een onderzoeksgebied, hij gaat in op de politiek achter het grensbeleid. Torpey (2000) gaat in op de geschiedenis van paspoorten en visa. Hij beschrijft paspoorten en visa vanaf de Franse Revolutie en werkt zo naar de moderne staten. Het visumsysteem zorgt voor 'human blacklisting' wordt beargumenteerd door Van Houtum (2010). Van Houtum gaat in op de visumsituatie van de EU. Mensen met een bepaalde nationaliteit hebben meer kans op succes om naar het uitgekozen land (in de EU) te reizen via de illegale weg, dan via de legale weg. De legale weg is dan het aanvragen van een visum.

Universal Declaration of Human Rights

Article 13:

1. Everyone has the right to freedom of movement and residence within the borders of each state.

2. Everyone has the right to leave any country, including his own, and to return to his country (United Nations, 2015).

Dit artikel van de universele declaratie van de mensenrechten gaat in op migratie. Het kan gaan over een vakantie, over werk in het buitenland, maar ook over verhuizen naar het buitenland. Dit artikel beschrijft dat elk individu het recht heeft om zijn land te verlaten en ook om weer terug te komen. De mensenrechten bevatten echter geen artikel dat een individu recht heeft om een land binnen te treden (Salter, 2006, p. 173). Door dit hiaat in de mensenrechten krijgen leiders het alleenrecht om mensen te weigeren op grond van afkomst en status.

2.1.1 Mobiliteit

Ontdekkingsreizen om de wereld in kaart te brengen en nieuwe gebieden verkennen, reizen hoort bij de ontwikkeling van de mens. Niet alleen plezierreizen, maar ook vluchten voor burgeroorlogen op zoek naar een beter leven. Globalisatie heeft ervoor gezorgd dat er meer grenzen worden gekruist dan een aantal decennia geleden (Neumayer, 2006, p. 73). Migratie, toerisme, werk en oorlog zijn redenen om een land (tijdelijk) te verlaten. Voor elk land gelden weer andere regels, soms is er een visa nodig en soms niet. Mensen willen niet alleen reizen, maar in deze globaliserende wereld is het soms ook nodig. De bewegingspatronen stikken bij de grens, wanneer er een paspoort- en visumsysteem is (Salter, 2006, p. 173-174). De mobiliteit van de mensheid is vergroot en daarmee ook de kansen. De keerzijde is dat niet iedereen evenveel bewegingsvrijheid heeft waardoor er een ongelijke beeld ontstaat (Salter, 2006, p. 174-175).

2.1.2 Ongelijke Toegang

Regeringen gebruiken hun autoriteit om te beslissen wie wel en wie niet toestemming krijgt om hun land te bezoeken. De grenzen worden gebruikt als toegangsdeur, wie niet welkom is moet buiten blijven wachten (Neumayer, 2006, p. 72). Het paspoort en visum zijn middelen om te bepalen wie recht heeft op toegang. In het paspoort staat waar iemand geboren is, in welk land. Op basis van die nationaliteit wordt bepaald of er nog een visum nodig is of dat alleen identificatie voldoende is (Neumayer, 2006, p. 73).

Een belangrijke reden is om iemand geen toegang te verlenen is de angst dat hij of zij blijft en niet teruggaat naar zijn of haar thuisland. Dit geldt vooral voor Westerse

ontwikkelde landen, het is aantrekkelijk om naar een land te gaan waar er betere omstandigheden zijn (Neumayer, 2010, p. 178). Beleidsmedewerkers moeten een keuze maken: economie of veiligheid. Als er geen visarestricties zijn is het makkelijker te reizen naar een land en zijn de kosten lager, waardoor de economie gestimuleerd wordt (Neumayer, 2010, p. 178-179). Aan de andere kant is de veiligheid van de eigen burgers van belang.

Visabeperkingen beïnvloeden het reisgedrag. Er wordt minder gereisd wanneer er een visum nodig is (Neumayer, 2010, p. 179). Niet alleen visumbeperkingen beïnvloeden het reisgedrag maar ook de geografische positie en voormalige koloniale banden. Deze factoren zijn weer aan elkaar gelinkt, zoals bij het Schengengebied (Neumayer, 2010, p. 172). Het Schengengebied bestaat uit landen uit de Europese Unie, deze landen zijn buurlanden. De toenemende vrijheid in het gebied gaat gepaard met een steeds strengere regelgeving over de buitenste grenzen (Neumayer, 2006, p. 75). Inwoners van de EU kunnen heen en weer reizen binnen het gebied zonder obstakels, terwijl het steeds lastiger wordt om het gebied binnen te komen (Neumayer, 2006, p. 74-75). Het Schengengebied zorgt zo voor een ongelijke verdeling, leden kunnen gaan en staan waar ze willen terwijl niet-leden het (soms) veel lastiger hebben.

“The average Western citizen needs a visa for traveling to ninety-three foreign countries, whereas the average developing country citizen can enter 156 foreign countries only with a visa” (Neumayer, 2010, p. 174). De plek waar iemand geboren wordt, bepaald of iemand vrijer kan reizen. In een ontwikkelingsland staat men achteraan, zij moeten vaker een visum aanvragen. Dit geeft een scheef wereldbeeld: ontwikkelde Westerse landen hebben meer mogelijkheden dan ontwikkelingslanden. Ook buurlanden leggen elkaar minder vaak visumrestricties op, tenzij er onvriendelijke betrekkingen zijn (Neumayer, 2010, p. 174). Buurlanden zoals Nederland en België hebben ook cultureel veel overeenkomsten wat het makkelijker maakt om afspraken te maken. Australiërs wonen een stuk verder weg, maar door de culturele overeenkomsten is er eerder een overeenkomst dan met Zimbabwe. Deze culturele overeenkomsten of verschillen zorgen ook voor het wel of niet opleggen van visumrestricties (Neumayer, 2010, p. 174).

2.1.3 Geen Keuze

Een regering maakt een beslissing die een grote impact op iemands leven heeft. Die keuze bepaalt of iemand toegang krijgt tot een land of niet. De individu heeft geen keuze, als de visumaanvraag wordt afgewezen dan is er geen legale toegang mogelijk. De Europese Unie heeft haar eigen grensbeleid. Binnen de EU kan er vrij gereisd worden, maar van buiten naar binnen is er meer papierwerk (Van Houtum, 2010). Doordat de interne grenzen opengesteld werden is er steeds meer aandacht gevestigd op de

buitengrenzen. Het vrije verkeer binnen de EU wordt tegengesteld met de bescherming van de externe grenzen (Van Houtum, 2010, p. 960).

Paspoorten en visum vormen volgens Torpey (in Neumayer, 2010, p. 171-172) de eerste veiligheidslijn. Hier wordt er een scheiding gemaakt tussen de gewenste en ongewenste bezoekers. Aan de grens wordt geselecteerd, zonder visum mag de gewenste bezoeker binnen komen. De ongewenste bezoeker moet het visumaanvraagproces doorgaan en daarbij hopen dat hij of zij daadwerkelijk wordt toegelaten aan de grens (Neumayer, 2006, p. 75).

De grens is belangrijk om de populatie te controleren. Het is een bureaucratisch geheel waarbij er wordt besloten om mensen binnen of buiten te sluiten. Door middel van regels en papieren wordt vastgesteld welke categorie van toepassing is, de gewenste bezoeker of een ongewenste gast (Salter, 2008, p. 366-367). Deze beslissing is arbitrair, er is een 'zwart-wit' lijst. Sommige landen hebben geen individuele toestemming, het visum, nodig om de EU binnen te komen. Inwoners van andere landen zijn minder welkom, zij moeten een visum aanvragen (Van Houtum, 2010, p. 962-963). Hoe deze lijst is opgesteld daar kan geen antwoord op worden gegeven. De Europese Unie bepaalt de regels en daarmee wie welkom is en wie niet (Van Houtum, 2010, p. 964).

Wanneer de lijst van de EU wordt bekeken is te zien dat er veel moslim- en ontwikkelingslanden aan de negatieve kant staan. De arme landen worden zoveel mogelijk geweerd (Van Houtum, 2010, p. 964). Inwoners van deze landen kunnen voor een illegale weg kiezen. Dat is wanneer een visum is afgewezen de enige keuze die overblijft.

2.1.4 Visabeperkingen

Terugkomend op artikel 13 van de mensenrechten zegt deze niets over toegang tot een bepaald land. Alleen dat mensen het recht hebben om hun eigen land te verlaten. Om toegang te krijgen tot een ander land gelden er lokale regels. Een land bepaald of er gekozen wordt voor meer veiligheid voor de burgers of voor economische prospecten. Wanneer een land afhankelijk is van toerisme zijn er minder visabeperkingen, deze kosten immers geld (Neumayer, 2010, p. 178). Als visabeperkingen worden opgelegd om de inwoners te beschermen gelden de volgende regels: geen visum dan is men welkom en is er een laag risico, wordt een visum toegewezen dan is iemand niet-onwelkom en is er geen groot risico en wanneer het visum wordt afgewezen dan is diegene onwelkom (Neumayer, 2010, p. 178). Een visum kost geld, het is soms veel moeite om de aanvraag te voltooien en kan lang duren. Deze redenen beperken ook de aanvrager, het werkt ontmoedigend. Een verdere ontmoediging kan zijn dat de ambassade een visum zonder een reden te geven kan afwijzen (Neumayer, 2006, p. 74). Hierdoor is het

makkelijker en goedkoper om naar een ander land te reizen. Dit is de eerste stap om de reizigers te controleren. Verder kan er bij de grens het visum ook nog afgewezen worden, terwijl het eerder wel was toegewezen (Neumayer, 2010, p. 178).

De visumbeperkingen die zijn opgelegd door onder meer Nederland, de EU en het Schengengenootschap worden niet bekritiseerd in de mensenrechten. Landen zijn niet verplicht om migranten, vluchtelingen, reizigers toe te laten (Salter, 2006, p. 173). Terwijl de visumbeperkingen een zaak zijn van 'wij' en 'zij', maar waarop deze discriminatie gebaseerd is, is niet duidelijk (Van Houtum, 2010, p. 964).

2.1.5 Open Grenzen

In de voorgaande paragrafen is er gesproken over de mobiliteit, visabeperkingen, ongelijke toegang en de keuzevrijheid van de reiziger of het gebrek daaraan. Dit leidt tot een vraag over de barrières in de wereld. Zijn deze barrières, de grenzen, wel verantwoord? Grenzen kunnen de mobiliteit van reizigers beperken en creëren zo de weg naar illegaliteit. Joseph Carens (1987) pleit voor open grenzen. Niet zoals de EU of het Schengengebied, alleen voor aangesloten landen open, maar voor iedereen. Grenzen geven alleen aan dat er een nieuw gebied is bereikt en ze vormen geen obstakel meer.

De meeste reizigers zijn gewenst, zij kunnen een goede toevoeging zijn voor een gemeenschap. Er zijn ook reizigers die met andere motieven een bepaalde locatie opzoeken, zoals terrorisme. Dit is echter een kleine groep en Carens vraagt zich af waarom die grote groep met mensen zo benadeeld en veroordeeld wordt.

De huidige regels in de Westerse democratieën zijn niet rechtvaardig, ze beschermen privilege (Carens, 1987, p. 270). De grenzen beschermen niet alleen de identiteit van de gemeenschap, maar ze houden ook een systeem van privilege in stand. De leden van de gemeenschap hebben alle rechten en de niet-leden hebben geen rechten (Carens, 1987, p. 270). Een argument om de grenzen gesloten te houden kan zijn: het karakter van de gemeenschap mag niet te veel veranderen. Carens gaat hierop in dat de meeste mensen niet houden van verhuizen, ze doen het alleen als het niet anders kan (1987, p. 270).

Door de grenzen gesloten te houden wordt de vrijheid van de mens beperkt. En door de ongelijke verdelingen in de wereld wordt ook de vrijheid ongelijk verdeeld (Neumayer, 2010). Open grenzen zorgen voor meer gelijkheid in de wereld, de geboorteplaats wordt minder belangrijk. Door open grenzen kunnen mensen zich door ontwikkelen in de wereld en blijven ze niet hangen in de voor hun ongewenste situatie (Carens, 1987).

Open grenzen zorgen voor spanningen, dat is duidelijk wanneer er wordt gekeken naar de huidige situatie in Europa. Door de individualisering is er een nieuwe situatie

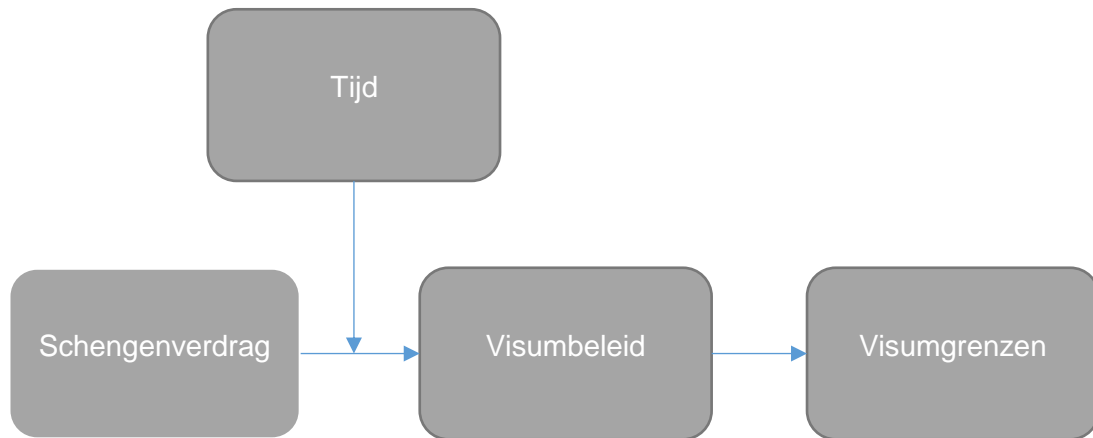
ontstaan. Oude vrienden worden achterdochtig, willen hun afspraken aanpassen en zorgen voor nieuwe situaties (Duyvendak, 2004, p. 495-496). Het ik-wij denken neemt een grote plaats in bij de gedachte aan open grenzen. 'Onze' cultuur moet gewaarborgd worden, 'wij' moeten beschermd worden tegen terroristen, 'zij' zorgen alleen maar voor problemen. Dit gedachtegoed zorgt ervoor dat open grenzen voortdurend onder spanning staan en nooit een werkelijkheid kunnen worden, semi-open grenzen is het beste waar naar gestreefd kan worden voor de toerist.

2.2 Conceptueel Model

Het conceptueel model geeft een richting aan het onderzoek. Om een conceptueel model op te stellen is het belangrijk om vast te stellen wat de belangrijkste variabelen, dimensies en indicatoren zijn in het onderzoek. De hoofdvraag in dit onderzoek is: *Welke veranderingen zijn er geweest door (en met) het Schengenverdrag in het visumbeleid van Nederland en hoe zijn deze veranderingen ruimtelijk weer te geven?* De belangrijkste elementen zijn:

- Het Schengenverdrag: hiermee wordt niet alleen de oorspronkelijke ondertekening bedoeld, maar het proces dat erbij hoort. Het Schengenverdrag is de samenwerking tussen verscheidene landen in de EU van de eerste ondertekening tot de toevoeging van nieuwe landen.
- Visumbeleid: dit zijn de regels en wetten die betrekking hebben op het gebied van visa, zowel de internationale en nationale wetten en regels.
- Ruimtelijk: de visualisatie van het visumbeleid. Het visumbeleid kan vertaald worden naar een kaart.
- Tijd: door veranderingen in de maatschappij of met het verdrag worden er aanpassingen gedaan. Deze aanpassingen komen met de tijd, het is een dynamisch proces.

Het Schengenverdrag heeft veel invloed gehad op het Nederlandse visumbeleid, het heeft gezorgd voor grote veranderingen. Deze veranderingen zijn nog steeds van toepassing, aangezien het een dynamisch proces is. Het visumbeleid blijft zich door ontwikkelen. De veranderingen in het visumbeleid zorgen voor veranderingen in de visumgrenzen. Deze visumgrenzen zijn de ruimtelijke weergave van het beleid.

Hierboven wordt het conceptueel model weergegeven. Het Schengenverdrag heeft een causale relatie met het visumbeleid. Wanneer het Schengenverdrag wordt aangepast verandert het visumbeleid. Ook hebben het visumbeleid en visumgrenzen een causale relatie. Een verandering in het visumbeleid beïnvloed direct de (virtuele) visumgrenzen. Het visumbeleid wordt weergegeven in de vorm van visumgrenzen, wanneer het beleid wordt aangepast veranderen ook de visumgrenzen. Tijd is de interacterende variabele. Deze geeft de samenhang weer (Vennix, 2011, p. 163). De tijd heeft geen rechtstreeks effect op het visumbeleid, maar door de tijd heen wordt het visumbeleid beïnvloed.

Hoofdstuk 3 Methodologie

In dit hoofdstuk wordt de methodologie besproken. Als eerste wordt de onderzoeksstrategie gepresenteerd. Tot slot wordt er kort ingegaan op het onderzoeksmateriaal. Wat voor soorten bronnen zijn er gebruikt om het onderzoek uit te kunnen voeren.

3.1 Onderzoeksstrategie

In dit onderzoek staat niet de breedte, maar de diepgang centraal. Er wordt ingegaan op het Schengenverdrag en de veranderingen daardoor in de Nederlandse situatie. Hierdoor wordt er meer aandacht besteed aan minder variabelen in plaats van een globaal overzicht van een situatie. Hierdoor worden de uitkomsten vollediger en van meer kanten besproken.

Deze bachelorthesis is een ontwerpend en verklarend onderzoek. Eerst wordt de situatie onderzocht en met die kennis wordt een ontwerp gemaakt en wordt het ontwerp verklaard. Een ontwerpend onderzoek vergt een andere strategie dan een beschrijvend onderzoek. Om te kunnen ontwerpen is er veel achtergrondinformatie nodig om zo tot een gedegen ontwerp te komen. De tekstuele informatie wordt geïnterpreteerd en gevisualiseerd.

Er is al eerder onderzoek gedaan naar het Schengenverdrag, naar het visumbeleid in Nederland. Ook is bekend dat het Schengenverdrag zijn eigen bijdrage had aan het veranderen van het visumbeleid. Doordat dit een ontwerpend en verklarend onderzoek is wordt een andere kant belicht. Er worden nieuwe grenzen gemaakt, de bestaande ideeën over de kaart worden deels losgelaten.

Om tot resultaten te komen wordt er een literatuur- en archiefonderzoek gedaan en kaartmateriaal gemaakt. In het theoretische kader worden theorieën/ ideeën besproken over het visumbeleid. Het theoretische kader wordt gebruikt om de kaart te verklaren. De kaart wordt gemaakt door gegevens over het Schengenvisum.

3.2 Onderzoeksmateriaal

Bij de onderzoeksstrategie is verteld dat er een literatuur- en archiefonderzoek wordt gedaan en dat er een kaart wordt gemaakt. Het benodigde onderzoeksmateriaal dat nodig is om de hoofdvraag te beantwoorden zijn geschreven bronnen en cijfermateriaal.

Voor het literatuuronderzoek is het onderzoeksmateriaal dat te vinden is in de bibliotheek, op internet (Google Scholar of RuQuest). Deze bronnen bestaan uit beleidsstukken, wetenschappelijke publicaties, door overheden gepubliceerde stukken, websites over visa en dergelijke.

Het andere onderzoeksmateriaal zijn de namen van landen die een visum nodig hebben, of wie niet. Dit wordt weggehaald bij de overheid. Wanneer dit niet volledig is te vinden bij de overheid worden sites gebruikt die een visum regelen, de bemiddelingsbureaus. Deze informatie wordt gemaakt om een kaart te maken. Deze worden met de hand gemaakt, om zo op een andere manier naar grenzen te kijken. Er wordt begonnen met een blanco vel. De wereldkaart wordt er een zonder de soevereine grenzen, maar met de visumbeleidsgrenzen.

Hoofdstuk 4 Visumbeleid

Dit hoofdstuk gaat over het visumbeleid (van Nederland). In de eerste paragraaf wordt er ingegaan op vragen als waarom zijn er paspoorten nodig? Wat is de relatie tussen het paspoort en een visum. In paragraaf 2 worden verschillende visa benoemd. Er zijn verschillende redenen om naar een land te reizen deze kunnen een eigen visum hebben. Tot slot wordt er ingegaan op redenen om het verstrekken van wel of geen visum. Niet elke nationaliteit heeft een visum nodig, wat zijn redenen hierachter?

4.1 Paspoort

Het paspoort is een document waarmee iemand zich kan identificeren en mee kan reizen. In Nederland is er ook de optie tot een identiteitskaart, waarmee men zich kan identificeren. Hiermee kan er naar minder landen gereisd worden dan met het paspoort (Rijksoverheid, 2015). In Nederland geldt er de identificatieplicht, men moet zich als 14-jarige of ouder kunnen identificeren. Niet alleen is een paspoort dus nodig om over de grens te gaan, maar ook in Nederland zelf (Ministerie van Veiligheid en Justitie, 2015). Een paspoort is niet altijd genoeg om te reizen, soms is er een visum nodig.

In 1813 werd de paspoortwet in Nederland ingevoerd. Hiermee kon men zich identificeren wanneer men naar het buitenland ging. Deze wet had weinig impact aangezien er geen identificatieplicht was en de grenzen open. De Eerste Wereldoorlog bracht hier verandering in (Exel, van, 2011). De tijden van goede buren waren voorbij, landen gingen elkaar wantrouwen, het wij-zij denken werd geïntroduceerd. De grenscontroles werden ingevoerd en er kwam een identificatieplicht vanaf 1940. Deze identificatieplicht en het paspoortenregister heeft ervoor gezorgd dat iedereen goed te vinden was, de bevolking was bekend geworden bij de autoriteiten (Exel, van, 2011).

In aanvulling van het paspoort is er een visum. Het visumbeleid is onderdeel van het toelaten en het toegang verlenen van vreemdelingen. In de wet van 1813 staat in artikel 7 een bepaling over visa:

Vreemdelingen, hier te lande aankomende, zullen de paspoorten, waarvan zij houders zijn, onderwerpen aan het visa van den secretaris van staat, en niet weder kunnen vertrekken, dan na dat op dezelfde wijze zal zijn geconstateerd, werwaarts zij voornemens zijn te reizen. (Nederlands Juristenblad, 2010)

In 2010 werd dit vastgelegd in de Rijkvisumwet. De Europese regels gelden in Nederland dus de nieuwe Rijkvisumwet is met name van belang voor de toegang tot de voormalige Nederlandse Antillen. Niet alleen de visumplicht is een onderwerp in deze wet maar ook

de criteria, de voorschriften, verlening en de procedures van een visum (Nederlands Juristenblad, 2010). De vorm en de gedachte achter het visum is dus nauwelijks veranderd in de afgelopen decennia. Het is wel actueler geworden sinds de Wereldoorlogen in Europa. Niet alleen in Europa hebben gebeurtenissen een invloed op de naleving en implicatie van het paspoort- en visumbeleid maar ook elders in de wereld. Door de globalisering kan het ook sneller invloed hebben op iemand, de wereld is immers kleiner geworden. Het visum is een bureaucratisch papier dat een grote impact in iemands leven kan hebben.

4.2 Soorten Visa

Wanneer een visum wordt aangevraagd is er een achterliggende reden. Men wil naar Nederland komen om op vakantie te gaan, om te werken en dergelijke. Deze redenen hebben betrekking op het soort visum. Een visum kan voor een kort bezoek zijn, een lang bezoek, voor onbepaalde tijd of permanent. Nederland wil weten waarom iemand wil komen en hoe lang hij of zij wil blijven. Een vreemdeling kan de volgende visumsoorten aanvragen:

1. Kort verblijf. Een visum van kort verblijf is een visum dat maximaal 3 maanden geldig is. Dit visum wordt vaak gebruikt door reizigers die op vakantie gaan, familie bezoeken, voor onderzoekers en dergelijke (Convey & Kupiszewski, 1995, p. 943).
2. Lang verblijf. Wanneer een verblijf langer duurt dan een paar maanden. Dit visum wordt veel gebruikt door studenten of voor werkenden. Er is dan meer nodig dan alleen het visum, ook werkvergunningen en andere relevante vergunningen (Convey & Kupiszewski, 1995, p. 943).
3. Permanent verblijf. Dit visum of verblijfsvergunning wordt voornamelijk aangevraagd door mensen die al een lang visum hebben of vluchten voor een oorlog. Het is lastig om aan dit visum te komen (Convey & Kupiszewski, 1995, p. 944).

Het toekennen van een visum wordt gedaan op basis van het aanvraagformulier. Het is makkelijker om een visum voor kort verblijf te bemachtigen dan voor permanent verblijf (Convey & Kupiszewski, 1995, p. 943-944).

4.3 Redenen wel of geen Visum

Er zijn verschillende redenen om een visum wel of niet toe te kennen, dit kan individueel maar ook per land. In deze paragraaf worden geopolitieke, economische en veiligheidsredenen uiteengezet.

4.3.1 Geopolitiek

Neumayer heeft onderzoek gedaan naar wat voor een invloed buurlanden hebben op visabeperkingen (2010, p. 174). Hieruit komt naar voren dat buurlanden vaak geen beperkingen aan elkaar opleggen, tenzij er slechte betrekkingen zijn.

De Westerse wereld legt aan elkaar ook weinig restricties op. Zij kunnen naar veel landen reizen zonder dat er een visum aangevraagd hoeft te worden. Wil daarentegen iemand naar een Westers land vanuit een ontwikkelingsland dan zijn er wel restricties. De ontwikkelde versus de ontwikkelingslanden geldt hier sterk (Neumayer, 2010, p. 174).

De geopolitiek is niet alleen de relatie tussen buurlanden, ook de machtspositie van een land ten opzichte van andere landen valt hieronder. Landen met een sterke machtspositie in de wereld kunnen meer eisen stellen dan landen die afhankelijker zijn. De Henley & Partners visa restrictions index laat zien dat de meeste vrijheid is bij rijke, democratische en open landen (Whyte, 2008, p. 143). Nederland is zo'n rijk, democratisch en open land. Hierdoor kunnen burgers uit Nederland vrijer reizen. De positie van Nederland in de wereld zorgt daarvoor.

4.3.2 Bescherming

Geopolitiek en bescherming van de staat hebben veel met elkaar te maken. De machtspositie van een land wordt immers mede bepaald door de soevereiniteit. Wanneer er een 'invasie' aan buitenlanders komt wordt de identiteit van het land aangetast (Mamadouh, 2012, p. 378-379). De eigen burgers beschermen door de toegang te beperken is een 'makkelijke' oplossing. De staatsveiligheid mag niet in het geding komen.

Landen die zich zorgen maken over illegalen en terroristen zullen sneller visabeperkingen opleggen. Zij zijn bang dat reizigers hun visum overschrijden en achterblijven of een aanslag plegen. Dit geldt met name voor Westerse landen (Neumayer, 2010, p. 178). Niet alleen democratische landen hebben visabeperkingen maar ook autocratische. Zij willen liever niet dat er veel buitenlanders komen. Die kunnen het regime aan het wankelen brengen met hun democratische invloeden (Neumayer, 2010, p. 178).

In Nederland speelt de bescherming ook een rol. Er zijn angsten over de geringe bescherming van de EU, de islamisering, terroristische aanslagen en de verandering van de buurt (Mamadouh, 2012, p. 395). De sociale cohesie en het niveau van de buurt hangt af van de inwoners wanneer er veel nieuwkomers zijn kan het karakter van de wijk veranderen. Dit zorgt voor spanningen tussen oude en nieuwe bewoners. Ook het gedachtegoed "Nederland is vol" speelt een rol. Er zijn relatief veel mensen op een klein stukje grond. Dit is minder van belang in de discussie over toeristenvisa, waar de angst

voor illegalen groter is, maar het speelt wel degelijk een rol in het visumbeleid van Nederland. Aan een visum komen is niet altijd even makkelijk (Mamadouh, 2012).

4.3.3 Economie

In Nederland en andere landen zijn lange tijd gastarbeiders aangetrokken geweest (Meeuwissen, 2008, p. 20). Dit om de economie van Nederland te versterken. De oorspronkelijke bedoeling was dat deze gastarbeiders teruggingen naar het land van herkomst. Dit was echter lang niet altijd het geval (Meeuwissen, 2008). Hierdoor werd de economie en de economische situatie van Nederland en Nederlanders veranderd. De afzetmarkt werd groter door de gezinsherenigingen. De tijdelijke migratie, met een kort visum, werd permanente migratie (Meeuwissen, 2008).

Een andere economische reden is toerisme. Door geen beperkingen op te leggen kan er makkelijker gereisd worden. Als er minder restricties zijn om ergens heen te reizen wordt dat aantrekkelijker (Neumayer, 2010, p. 178). Er kan meer verdiend worden doordat toerisme wordt aangemoedigd. Voor Nederland is toerisme een onderdeel om economie in het land te vergroten. Door visa te verstrekken wordt er onderscheid gemaakt tussen de potentiële toerist.

Bezoekers uit landen die een grote visa vrijheid hebben komen uit landen die politiek stabiel zijn. Deze bezoekers worden niet gezien als bedreiging voor Nederlandse samenleving. De uitgaven die deze bezoekers doen wordt gewaardeerd door de lokale economie. Wanneer een bezoeker uit een minder stabiel land komt is de kans groter dat het visum wordt overschreden, waardoor dit minder gewenst is voor de economie (Whyte, 2008).

Hoofdstuk 5 Tijdlijn Schengen

In dit hoofdstuk wordt de geschiedenis van de visumregelgeving weergegeven, met de nadruk op het Schengenverdrag en haar uitwerkingen. In paragraaf 5.1 wordt er kort ingegaan op de geschiedenis van paspoorten en visa in Nederland. In de volgende paragraaf wordt het Schengenverdrag besproken, wat voor invloed heeft dit gehad op de Nederlandse regelgeving? Nadat het verdrag van Schengen is ondertekend en in werking is getreden heeft het nog steeds invloed. Wat is daarvan zichtbaar in de praktijk? Er wordt ingegaan op 9/11, de huidige situatie in Europa. Tot slot wordt het hoofdstuk afgesloten met een paragraaf over wat voor betekenis Schengen heeft. Er wordt teruggekomen op het theoretisch kader, wat zegt de literatuur over Schengen, hoe kan het Schengenverhaal geplaatst worden in het grotere debat over visa- en grensvraagstukken?

5.1 Pre-Schengen

Na de Tweede Wereldoorlog was er veel migratie in Nederland. Er was een immigratiegolf vanuit de koloniën door de dekolonisatie (Meeuwissen, 2008, p. 19-20). Ook werd emigratie gestimuleerd de angst voor overbevolking begon toe te nemen (Meeuwissen, 2008, p. 19). Door de wederopbouw van Nederland en de toenemende welvaart waren er te weinig laaggeschoolde arbeiders. Deze arbeiders werden gehaald uit Zuid-Europa en later uit Turkije en Marokko (Meeuwissen, 2008, p. 20). De gastarbeiders werden geacht na een periode weer te vertrekken naar hun land van herkomst, dit liep anders. De gastarbeiders begonnen hun gezinnen naar Nederland te halen. In de jaren '70 kwam er een wervingsstop (Meeuwissen, 2008, p. 20-23). De Nederlandse samenleving veranderde naar een multiculturele samenleving (Meeuwissen, 2008, p. 23-25).

Doordat Nederland veranderde in een multiculturele samenleving werd het belangrijk dat deze buitenlanders goed konden integreren in de samenleving. Dit gaat niet altijd even goed. Wanneer er slechte leefomstandigheden zijn, de taal niet wordt geleerd of er niet geparticipeerd wordt in de samenleving (Lucassen & Lucassen, 2015, p. 41).

In 1968 werd er een soort visum ingevoerd, voor voorlopig verblijf, vreemdelingen moesten dit aanvragen om in Nederland te mogen werken. Voor 1968 konden buitenlanders gewoon naar Nederland komen om hier te werken en een werkvergunning aan te vragen. Een effect van deze maatregel was dat er buitenlanders illegaal in Nederland kwamen werken (Ten Doesschate, 1993, p. 31). De visumplicht werd voor verschillende landen in fases ingevoerd, zoals in 1968 voor Portugezen en in 1980 voor Surinamers en Turken (Ten Doesschate, 1993, p. 32, 139).

Hieruit blijkt dat er wel een soort visumbeleid was, maar dat Nederland per situatie bekeek wat nodig was. Soms werden vluchtelingen uitgenodigd om te komen wonen in

Nederland in andere gevallen kwam er een visum zodat de stroom arbeiders zou stokken (Ten Doesschate, 1993, p. 139, 142). De gastarbeiders zorgden ervoor dat het visumbeleid belangrijker werd.

5.2 Schengen

“EU citizens, non-EU residents and visitors to the EU need to be able to freely and safely travel within the Union. The Schengen Area has made this a concrete reality.” (Europese Commissie, 2015). Dit citaat is te vinden op de website van de Europese Commissie over Schengen, grenzen en visa. De kernwoorden zijn vrij en veilig. Vrijheid om te reizen binnen de Schengenzone, dus geen grenscontroles meer binnen de zone. Het reizen moet ook veilig zijn binnen het Schengengebied. Geen beperkingen voor mensen die behoren tot de doelgroep, maar wel beperkingen voor mensen die niet tot de doelgroep behoorden. Het Schengengebied zorgde voor een grotere barrière naar het buitenland toe en deze werd opgeheven binnen het gebied.

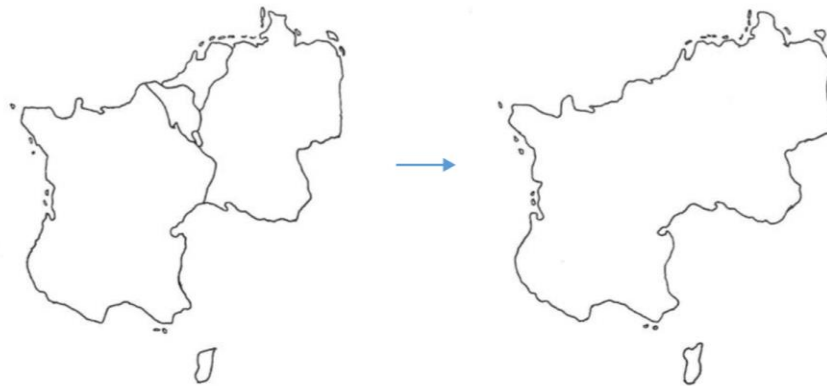
5.2.1 Wat is Schengen?

Het oorspronkelijke Schengenverdrag werd op 14 juni 1985 ondertekend door België, Duitsland, Frankrijk, Luxemburg en Nederland. In de overeenkomst staan afspraken over het vrij verkeer van personen, het visum- en asielbeleid (Europa Nu, n.d.). Door internationale afspraken te maken over het visumbeleid wordt de migratie, toerisme en dergelijke samen gecontroleerd.

De staten die het Schengenverdrag hebben ondertekend hebben de binnengrenzen afgeschaft. Door gezamenlijke regels voor onder andere visa voor kort verblijf is er een gezamenlijke buitengrens, vanaf 1995 werden de binnengrenzen afgeschaft (EUR-Lex, 2009). De volgende maatregelen werden geïmplementeerd, dit is een selectie van alle maatregelen:

- Geen grenscontroles meer tussen de Schengenlanden voor personen.
- Er gelden gemeenschappelijke regels over de buitengrenzen van de EU.
- Visa kort verblijf werd het Schengenvisum waardoor er vrij gereisd kan worden in het hele Schengengebied met dat visum.
- De politie krijgt ook te maken met ‘over-de-grens’ situaties, zij kunnen makkelijker samenwerken met buitenlandse collega’s. Daarbij hoort ook het recht om personen te volgen over de nationale grenzen.
- Justitiële samenwerking op het gebied van strafrechtelijke beslissingen (EUR-Lex, 2009).

Figuur 1 laat de situatie zien die door het Schengenverdrag is ontstaan. In 1987 hebben Nederland, België, Frankrijk, Luxemburg en Duitsland besprekingen gehouden over de uitwerking en de uitvoering van het Schengenverdrag. De afschaffing van de grenscontroles is één van de punten die is besproken evenals een uniform visumbeleid (Boeles, 1988, p. 1065).

Figuur 1: oorspronkelijke Schengenlanden

De grenscontroles zijn verdwenen daarom verdwijnen ook de landsgrenzen. Deze zijn er op papier nog wel, maar in de praktijk kan er vrij gereisd worden. Er is geen visum nodig alleen een paspoort. Deze verandering wordt daarom weergegeven door het 'weggommen' van de grenzen. Er is geen barrière meer, maar een internationaal beleid dat reizen binnen de Schengenzone stimuleert.

In 1985 ondertekenden vijf landen het eerste verdrag, tegenwoordig zijn er 26 landen lid van de Schengenzone (Rijksoverheid, n.d.). De huidige landen die zijn aangesloten bij het Schengengebied zijn te vinden in bijlage 1. Figuur 2 geeft een overzicht weer van al die landen. De 'zwarte vlekken' zijn: Andorra, San Marino en Vaticaanstad, deze zijn geen onderdeel van het Schengengebied. Ook Monaco is geen onderdeel van het Schengengebied. San Marino en Vaticaanstad hebben afspraken gemaakt met Italië en Monaco met Frankrijk, waardoor er alleen bij Andorra nog sprake is van grenscontroles.

Figuur 2: Het Schengengebied

5.2.2 Invloed Schengen

De belangrijkste invloed van het Schengenverdrag is dat de binnengrenzen zijn opgeheven en dat er een gezamenlijke buitengrens is en dat het beleid gezamenlijk wordt gemaakt en uitgevoerd. Dit heeft allerlei uitwerkingen in de maatschappij, hier een overzicht van een aantal belangrijke.

Een inwoner van Nederland kan nu zonder visum en grenscontroles reizen in het Schengengebied (EUR-Lex, 2009). Door de verregaande samenwerking (in combinatie met de Euro) is het makkelijker geworden om op vakantie te gaan. Er hoeft een stuk minder geregeld te worden.

Door de Schengenzone hoeft bijvoorbeeld een Amerikaan nog maar één keer zijn paspoort laten zien. Hij heeft geen Schengenvisum nodig, maar kan zonder visum vrij reizen in het gebied (U.S. Department of State, n.d.). Een inwoner van Algerije, Indonesië of Koeweit heeft wel een Schengenvisum nodig. Wanneer hij een Schengenvisum heeft

ontvangen kan hij vrij reizen in het Schengengebied en is het niet meer nodig om voor elk land een apart visum aan te vragen (Schengen Visa Info, n.d.).

Er is een duidelijke scheiding tussen binnen en buiten. Het Schengengebied heeft de binnengrenzen open gegooid en daarmee de buitengrenzen versterkt. Er wordt ook wel gesproken over Fort Europa. Dit heeft geleid tot veel spanningen in het grensgebied. Kijk maar naar het eiland Lampedusa en de huidige situatie op Kos. In de media wordt er talrijk gerapporteerd over die situaties. Van een headliner als: “weer bootvluchtelingen verdronken” wordt niet raar meer opgekeken (De Volkskrant, 2015). Door alle oorlogen en dreigingen in het Midden-Oosten met IS en in Syrië en in Afrika met Boko Haram is de nood om te vluchten hoog geworden. De EU kan deze vluchtelingen niet allemaal opvangen, waardoor er gevaarlijke situaties ontstaan (Europa Nu, 2015).

5.2.3 Nederlands of Internationaal?

Dit onderzoek focust zich op de Nederlandse situatie, maar de Nederlandse situatie is onderdeel van de internationale. Nederland moet zich houden aan de internationale regels. Er is een gezamenlijk visumbeleid voor een kort verblijf en ook het asielbeleid wordt samen opgesteld. De beleidsmakers zijn verhuisd van Nederland naar Europa. Niet alleen de Nederlandse situatie is nu van belang, maar iedereen heeft inspraak (Berg & Ehin, 2006). De samenwerking kan tot conflicten leiden.

Het Schengenvisum wordt dus gezamenlijk bepaald, voor een visa voor een lang verblijf gelden andere regels. Hier kan elke lidstaat zijn eigen wetgeving invoeren, het is een nationaal visum. Met het toekennen van zo'n visum wordt ook rekening gehouden met eventueel permanent verblijf (Van der Helm, 2012, p. 23).

Het visumbeleid is dus voornamelijk gezamenlijk en voor een klein gedeelte Nederlands. De Nederlandse invloed blijft bestaan door onder meer een stem te hebben in het gezamenlijke beleid. Al worden er wellicht ook regels opgesteld die de Nederlandse regering minder passend vindt.

5.3 Na Schengen

Nu is de vraag of er wel gesproken kan worden van 'Na Schengen'. De invloed van Schengen blijft doorwerken, het is een dynamisch proces. Sinds de invoering van het Schengenverdrag zijn er steeds meer landen bijgekomen en wordt ook het beleid regelmatig aangepast. Toch is dit een relevante paragraaf. Hier worden twee maatschappelijke gebeurtenissen besproken die invloed hebben over het Schengenverdrag: 9/11 en 'Europa'. Onder 'Europa' wordt de huidige situatie verstaan, namelijk de bootvluchtelingen, wel of geen Turkije en de Brexit.

5.3.1 9/11

Op 11 september 2001 vlogen vliegtuigen tegen het World Trade Center in New York, het Pentagon in Washington D.C. en een veld ten westen van Pittsburgh. Hierdoor overleden vijf à zesduizend mensen (Goodrich, 2002, p. 573). De beelden gingen de hele wereld over. Niet alleen in de Verenigde Staten heeft dit een impact gehad, maar ook in andere landen. Het Nederlands Ministerie van Justitie heeft een project laten uitvoeren over nationaal counter-terrorisme beleidsvorming en implementatie daarvan. De onderzochte landen hebben elk hun eigen maatregelen tegen terrorisme genomen in de nasleep van 9/11 (Van de Linde, O'Brien, Lindstrom, de Spiegeleire, Vayrynen & de Vries, 2002).

In Nederland is er meteen een actieplan opgesteld tegen terrorisme. De nadruk ligt op het beschermen van de eigen burgers en het voorkomen van een terroristische aanslag. Waarbij ook de focus kwam te liggen op visa, visa werden gelinkt aan terrorisme (Van de Linde et al., 2002, p. 4-6). Een visum kan afgegeven worden aan een terrorist en hij kan zo een aanslag binnen de landsgrenzen plegen.

Door verschillende actieplannen in Europa wordt de veiligheid beter in de gaten gehouden. Er zijn alleen geen meldingen over het intrekken van visa van hoge risico groepen. Wanneer er wordt gekeken naar de Henley & Partners visa restrictions index 2015 is te zien dat landen als Afghanistan, Irak en Pakistan onder aan staan. Zij moeten het vaakst een visum aanvragen. Zij kunnen naar respectievelijk 25, 29 en 31 landen visumvrij reizen. Dit geeft wel aan dat het lastiger is voor moslimlanden om vrij te reizen.

5.3.2 'Europa'

In de media was er het afgelopen jaren steeds meer aandacht voor bootvluchtelingen en de gevolgen hiervan. Italië en ook Griekenland kunnen de instroom vluchtelingen niet aan. Er komen steeds meer vluchtelingen bij en er moet ook op het water uitgekeken worden naar mensen in nood. De bootvluchtelingen leidde al tot een debat in april over de verdeling van de vluchtelingen over Europa (Holdert, 2015).

Deze bootvluchtelingen en de vluchtelingenstromen zijn een groot probleem voor Europa. Van Houtum beargumenteerde in de Volkskrant dat het EU-beleid averechts werkt, het houdt de illegaliteit in stand (Van Houtum, 2015). Er moet dus iets gebeuren met het huidige beleid van de EU en daarmee ook het visumsysteem. Moeten er open grenzen komen zoals Carens (1987) bepleit of moet er nog strenger gecontroleerd worden?

Een maatregel om deze crisis aan te pakken is het akkoord met Turkije, wat flink ter discussie staat. Turkije houdt de vluchtelingen tegen en krijgt in ruil daarvoor onder andere een verkort proces voor het reizen zonder visum. Dit leidt tot gesloten grenzen om Europa heen en de doorstroom van asielzoekers wordt beperkt (Eikelboom, 2016). Maar

waarvoor? Waarom is er die angst tegen de asielzoekers. Niet alleen worden deze asielzoekers gezien als bedreiging door de grote getalen, maar ook terroristische aanslagen. De aanslagen in onder andere Nice en München worden meteen geassocieerd met IS, al is het onduidelijk of al die aanslagen daar ook echt iets mee te maken hebben. De politie wordt beschuldigd van slechte optredens, ze krijgen te horen dat ze faalden en alle asielzoekers zijn terroristen geworden en het is de schuld van de islam (Niemöller, 2016; NU.nl, 2016; De Volkskrant, 2016). De bescherming van de burgers staat weer centraal. Wie kunnen we wel en wie kunnen we niet binnenlaten is de centrale vraag.

In Groot-Brittannië was de onvrede met de EU zo groot dat het zorgde voor een Brexit. Groot-Brittannië wil niet langer samen met de EU beleid maken, niet meer onderdeel zijn van een groter geheel. Zij willen hun soevereiniteit terug (Van IJzendoorn, 2016). De spanningen in Europa hebben geleid tot een groter debat, namelijk hoe zit het met de EU. Is de EU nog wel haalbaar in deze tijden, kunnen ze grote bedreigingen oplossen? Dit heeft voor een groot deel te maken met het vrije reizen binnen de Schengenzone, er wordt niet meer gecontroleerd. Eenmaal in de zone en er is geen enkele controle meer, landen kunnen moeilijk ingrijpen.

Hoe het in de toekomst verder gaat met de ontwikkelingen in Europa en de positie van het Schengengebied is nu nog niet te zeggen. Wat wel duidelijk is dat de bescherming van de burgers weer een belangrijk thema is in de politiek en de politieke situatie in Europa goed bekeken moet worden. Wanneer een visumbeleid ertoe leidt dat er problemen komen in Nederland, eisen de Nederlanders dat er iets gedaan wordt. Dit kan de grensproblematiek verergeren en weer terugzetten naar de situatie voor de Schengenovereenkomst: ieder voor zichzelf.

Hoofdstuk 6 Visualisatie Schengenvisum

In dit hoofdstuk staan grenzen, keuzes, kaartmateriaal & verklaringen centraal.

6.1 Grenzen

Nederland heeft soevereine grenzen deze zijn te vinden op een topologische kaart, vaak ook op thematische. De soevereine grenzen bakenen het territorium van Nederland af. Naast soevereine grenzen bestaan er ook sociale grenzen (Knox & Marston, 2010, p. 343-344). Deze grenzen bestaan vanwege de mens. De sociale grenzen kunnen ook gezien worden als beleidsgrenzen. Beleidsgrenzen zijn grenzen die bestaan door het beleid (Knox & Marston, 2010, p. 344). Het visumbeleid vormt dus een grens. Deze grenzen worden niet weergegeven op een kaart, maar kunnen deze wel weergegeven worden?

Beleidsgrenzen zijn grenzen die elk moment kunnen veranderen, ze zijn niet zichtbaar in de natuur of zijn niet bekend. Door beleidsgrenzen abstract te maken, te visualiseren wordt er meer duidelijkheid geschept. Een plaatje zegt immers meer dan duizend woorden.

In dit onderzoek wordt er gewerkt met het Schengenvisum voor kort verblijf. In bijlage 2 staan de landen genoemd die geen Schengenvisum nodig hebben voor Nederland. Inwoners van deze landen kunnen zonder probleem de grens overschrijden er is alleen identificatie nodig in de vorm van een paspoort.

Zonder grenzen is het lastig om iets te identificeren, landsgrenzen geven aan wat Nederland en wat Duitsland is, maar visumgrenzen geven andere barrières aan. Deze grenzen zijn meer dan een stippelijntje op papier, zij zijn de dagelijkse, wekelijkse of jaarlijkse grenzen waarmee reizigers te maken krijgen.

6.2 Keuzes

Om een kaart te maken met nieuwe grenzen is er informatie nodig over het beleid. Er wordt daardoor alleen gekeken naar het Schengenvisum voor kort verblijf. Lang en permanent verblijf wordt niet meegenomen omdat dit individuele beslissingen zijn. Een visum voor kort verblijf is van toepassing of niet. Sommige landen, zoals de Verenigde Staten en Australië hebben geen Schengenvisum nodig. Voor andere landen geldt dit wel, al wordt er dan nog steeds individueel een beslissing genomen.

Er is niet voldoende informatie ontdekt over de tijd voor Schengen, visa werden in verschillende fases ingevoerd en er is geen informatie over alle landen gevonden (Ten Doesschate, 1993). Hierdoor zou de kaart een vertekend beeld geven en wordt ervoor gekozen om alleen te focussen op de Schengenvisumkaart.

6.3 Kaart Schengenvisum

Wanneer er geen visum nodig is, lijkt het net of er geen grens is. Het land kan gewoon betreden worden. De interne grenzen vervagen. Figuur 3 is een schematische weergave van alle inwoners van landen die visumvrij naar Nederland kunnen reizen. In bijlage 2 zijn deze landen te vinden. Er is gekozen voor een schematische minimalistische weergave van de 'werkelijkheid'. De grenzen zijn niet meer aanwezig dus het kan gezien worden als één groot gebied. De werkelijkheid is dat er geen obstakels zijn om voor een korte periode naar Nederland te reizen. De auto- of vliegreis zijn de obstakels geworden, de kosten, de taalbarrière, maar niet meer de vraag of 'je wel of niet toegelaten wordt?'

Neumayer (2010, p. 174-175) heeft in zijn werk kaarten zitten over de visumbependingen die er zijn. Hier is er gekozen voor een weergave met alleen de landen waar geen restricties voor gelden. Voor een positief beeld van de wereld. De landen waarbij een restrictie geldt zijn weggelaten.

Figuur 3: Visumvrije Landen naar Nederland

Elk stipje, elk streepje op de kaart bakenen landen af die visumvrij naar Nederland kunnen reizen. De interne grenzen zijn weggelaten, deze zijn immers geen barrière om naar Nederland te komen.

6.4 Verklaringen

Visumbependingen worden opgelegd vanwege geopolitieke, economische en veiligheidsredenen. Niet altijd zijn er visumbependingen, wanneer een land economisch wil groeien zullen er minder restricties zijn. De kaart kan verklaard worden aan de hand van

wat zichtbaar is of wat juist niet-zichtbaar is. Wanneer er het theoretische kader erbij wordt gehaald zijn er verschillende redematies mogelijk.

Wanneer er naar de kaart gekeken wordt is de bewegingsvrijheid zichtbaar van buitenlanders die naar Nederland kunnen. Meteen wordt de ongelijke toegang ook zichtbaar. Er zijn immers maar een aantal van alle landen weergegeven. Afrika, het Midden-Oosten en Azië ontbreken zowat. Nederland is een rijk Westers land en zoals eerder genoemd hebben ze daarom veel visumregels. De inwoners van landen die nu te zien zijn, worden veilig genoeg geacht om toe te laten. Deze mensen, die kiezen voor een kort verblijf in Nederland, zijn gewenst.

Wanneer er naar de geopolitieke situatie wordt gekeken, wordt het vrij duidelijk. De Westerse landen hebben toegang tot Nederland, zij zijn allemaal ontwikkeld. De Zuid-Amerikaanse landen hebben koloniale banden met Europa. Deze landen zijn ooit onderdeel geweest van onder meer Portugal en Spanje. En aangezien Spanje en Portugal onderdeel zijn van de Schengenlanden en het gezamenlijke visumbeleid kan zo het verband worden gelegd.

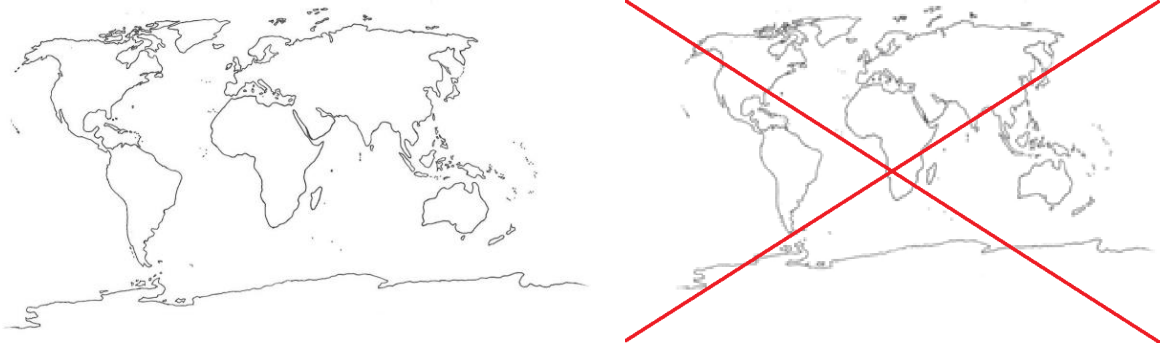
Het Schengengebied en de andere EU-landen zijn ook prominent in beeld. Niet alleen zijn het burens, hebben deels dezelfde cultuur maar er zijn ook samenwerkingsverbanden. De Europese Unie is een bekend begrip er is een lange gezamenlijke geschiedenis. Door de EU veranderen de landen van individuen naar samenwerkingspartners. En dan is er het samenwerkingsverband waarop dit onderzoek en deze kaart gebaseerd is het Schengenverdrag.

De open grenzen die zichtbaar zijn hebben veel potentie. Er kan gereisd worden zonder visum en daardoor is er meer personenverkeer. De keerzijde is alle landen die niet zichtbaar zijn. Zij worden beperkt in hun vrijheid en kunnen niet makkelijk naar Nederland reizen. Waar grenzen zijn, zijn zwart-witte situaties. Een grijs gebied is er in Nederland, Schengen en de EU niet mogelijk. Iemand wordt toegelaten of niet, meer keuze is er niet. Tenzij er natuurlijk voor de illegale weg wordt gekozen. Zonder volledige open grenzen blijft er altijd illegaliteit bestaan.

De scheiding van gewenste en ongewenste personen is hard. De staat geeft zichzelf het recht om te kiezen tussen burgers. De Universele Mensenrechten hebben hierop geen antwoord. Vluchtelingen moeten maar hopen op een luisterend oor van de staat waar ze de veiligheid zoeken en toeristen kunnen extra kosten hebben door het visum. Om de eigen burgers te beschermen is een toelatingseis logisch en gerechtvaardigd, maar dit wordt niet zo gevoeld aan de andere kant van de deur. Doordat Nederland een rijker land is eigenen ze veel rechten toe, maar niemand kan daadwerkelijk beoordelen of het uitsluiten van mensen ook tot deze rechten behoort. Er zullen altijd voor- en tegenstanders zijn van wel of geen visa.

6.5 Toekomst

Carens (1987) pleitte voor open grenzen en beargumenteerde dat visumbeperkingen niet rechtvaardig zijn. Vreemdelingen moeten naar een land kunnen reizen zonder barrières. Op papier staat het mooi maar of het in de praktijk zo kan worden is nog maar de vraag, de andere kant van het spectrum kan net zo goed gebeuren. Zie figuur 4: Toekomst?

Figuur 4: Toekomst?

Dit zijn twee mogelijkheden die de twee kanten van het spectrum bestrijken. Een volledig vrije wereld en een volledig begrensde wereld.

Een toekomst met een lege wereldkaart zonder grenzen? Als het als mogelijk is, is er nog een lange weg te gaan. Landen hebben hun eigen ideeën over veiligheid en identiteit. Zonder visumbeperkingen kan er vrij gereisd worden naar elk land in de wereld. Dan hebben alle landen geen bezwaren tegen vluchtelingen die overal en ergens heen gaan. De bootvluchtelingen kunnen zichzelf verspreiden over Europa en waar ze maar willen. Dit geldt dan ook voor mensen die kwaadwillend zijn. Dit is voor sommigen een utopie terwijl anderen deze mogelijkheid niet eens erkennen.

Degenen die de een vrije wereld niet zien zitten kunnen doorschuiven door gebeurtenissen naar de rechterkant van het spectrum. Een volledig gesloten wereld. Geen open grenzen meer, visa-aanvragen en grenscontroles worden de orde van de dag. Grenzen kunnen in de vorm van muren gebouwd worden, met prikkeldraad. Een schrikbeeld voor de vrije handel, maar de bescherming van de burgers wordt veel meer gewaarborgd zo zal het argument worden.

Deze twee denkbare situaties zullen in de huidige situatie niet als een serieuze mogelijkheid beschouwd worden, de angst is nog niet groot genoeg en Nederland is een exportland. Wanneer de dreiging groot genoeg wordt, kan het zomaar zijn dat gesloten grenzen de nieuwe orde wordt. Terwijl er altijd mensen zullen blijven vechten voor een open wereld, waar iedereen gelijk is en gelijk behandeld wordt, dus vrij van visa en beperkingen.

Hoofdstuk 7 Conclusie

In dit hoofdstuk wordt het onderzoek afgerond. In de eerste paragraaf wordt er kort ingegaan op de deelvragen en wordt de hoofdvraag beantwoord. Bij elk onderzoek zijn er beperkingen deze worden besproken in de tweede paragraaf. Beperkingen die van toepassing zijn op het onderzoek of op de beschikbare informatie. Tot slot worden er aanbevelingen gedaan voor een vervolgonderzoek en hoe het onderzoek anders had gekund.

7.1 Conclusies

Het visumbeleid van Nederland voordat het Schengenverdrag er was, is niet helemaal duidelijk geworden. Wanneer een gastarbeider nodig was, werden die gehaald uit het buitenland. Verder hadden sommige landen een visum of de voorloper daarvan nodig.

Er zijn duidelijk veel veranderingen geweest in het visumbeleid door het Schengenverdrag. In plaats van nationale wetten, werden de meeste internationaal. Het is een verregaande samenwerking op het gebied van visum- en asielbeleid. De introductie van het Schengenvisum is ook een verandering, een internationaal visum. De grenzen binnen het Schengengebied zijn opgeheven en de buitengrens is gezamenlijk worden.

De wereldkaart vanuit het perspectief van Nederland is tamelijk veranderd. Een landsgrens wordt alleen weergegeven wanneer deze aan een land grenst die een visumrestrictie heeft of aan water. Hierdoor is de kaart geminimaliseerd en schematisch geworden. Afrika, Azië en het Midden-Oosten zijn zo goed als verdwenen.

Verklaringen over de nieuwe wereldkaart gaan terug naar het theoretische kader. De bescherming van de Westerse rijke landen ten opzichte van ontwikkelings- en moslimlanden. Er zijn verder nog andere geopolitieke redenen, zoals het koloniale verleden. Al verklaart dat alleen waarom een aantal landen zichtbaar zijn, niet waarom andere niet-zichtbaar zijn. De bescherming van de burger blijft een belangrijke achterliggende reden, zeker na 9/11.

Welke veranderingen zijn er geweest door (en met) het Schengenverdrag in het visumbeleid van Nederland en hoe zijn de Schengenvisumgrenzen ruimtelijk weer te geven? Door het Schengenverdrag zijn er ontelbare veranderingen geweest in het visumbeleid van Nederland. Het openstellen van de binnengrenzen en een gezamenlijke buitengrens is een van de belangrijkste. Deze heeft veel invloed gehad op het leven. Niet alleen kan er nu gereisd worden met alleen een paspoort in het Schengengebied ook wordt het beleid samen bepaald. Door het openstellen van de binnengrenzen is de focus verplaatst naar het beschermen van de buitengrens. Hierdoor loopt de situatie met de bootvluchtelingen zo uit de hand.

De Schengenvismogelijkheden zijn ruimtelijk weer te geven door middel van een kaart met daarop de visumvrije landen. Er had ook gekozen kunnen worden voor de weergave van de visumplichtige landen, maar dit is niet gedaan om zo een open grenzen weer te geven. In de literatuur wordt er diep in gegaan op het feit of gesloten grenzen wel rechtvaardig zijn. Om zo de open grenzen weer te geven, wordt er een groot land gecreëerd. Gescheiden hier en daar door water, maar iedereen die naar Nederland visumvrij kan komen wordt weergegeven.

7.2 Kritische Reflectie

Er is weinig transparantie op het gebied van visa. Het visumbeleid is een arbitraire aangelegenheid en er is weinig openheid over. De redenen erachter zijn wel te verzinnen, maar niet zwart op wit te vinden. Als Nederlander geldt voor een groot deel het principe gaan en staan maar jij maar wilt. Een vakantie naar de meeste landen is geen probleem en om een visum wordt niet gevraagd, soms zelfs niet om het paspoort. Nederland valt hiermee onder de elite, veel rechten en weinig plichten. Wanneer een Afghaan ergens heen wil reizen is de drempel veel groter. De rechtsvaardigheid is ver te zoeken. De universele rechten van de mens zijn niet in het geding, immers er wordt nergens gerept over het recht om een land binnen te gaan. Dat zorgt ervoor dat veel vreemdelingen zonder meer geweigerd worden. Wanneer de kans te groot is op een 'ramp', dan kan een visumaanvraag zonder meer afgewezen worden. Hiermee wordt de wereld beperkt en blijft er van de globalisering weinig over.

De rijke, democratische landen hebben voor zichzelf een machtspositie gecreëerd waar armere landen buiten de boot vallen. Privileges zijn makkelijk gegeven aan 'gelijke' landen en er is een arbitraire lijn voor ongewensten. Deze situatie zal in de wereld voorlopig nog wel blijven. De huidige situatie, met IS in het Midden-Oosten, de droogte in Afrika en de kansen in de rijke ontwikkelde landen, zorgt voor een wereld met harde grenzen. De inwoners moeten beschermd worden tegen het kwaad dat alles van 'ons' kapot wil maken. De bescherming van de inwoners, de veiligheidssituatie is belangrijk geworden. Wat nog niet wil zeggen dat het de beste situatie voor iedereen is.

Concreet kan er nog dieper op de situatie in Europa worden ingegaan, er ontwikkeld zich een interessante situatie. Het verder uitwerken van de situatie vergt wel veel recente bronnen, er is nog weinig wetenschappelijk materiaal te vinden. Door het gebrek aan onderzoeksmateriaal zijn niet alle kanten even ver uitgewerkt, dit moet echter wel mogelijk zijn met nog meer onderzoek. Niet alleen van achter de computer en in de bibliotheek maar ook het veldwerk in. Al wordt weinig echt bevestigd wat interessant is om verder te onderzoeken, om zo de regels te beschermen.

Er kan ook nog veel aan de kaart verbeterd worden. Een schematische weergave is mijn voorkeur, maar andere gedetailleerdere kaarten kunnen meer oorzaken en gevolgen aan het licht brengen. Een vergelijking met het verleden zou ook een interessante invalshoek zijn.

Een andere kanttekening is dat het onderzoek kort is wat mede wordt veroorzaakt door een beperkte hoeveelheid bronnen. Hierdoor worden niet alle kanten van het onderzoek even goed beschreven. Nog dieper ingaan op de verklaringen is dan ook echt een aanrader voor een volgende keer.

7.3 Aanbevelingen

In een vervolgonderzoek kan er nog meer individueel naar de verschillende landen worden gekeken. Waarom hebben sommige landen geen visum nodig, terwijl anderen aan de andere kant van de streep zitten. Hiervoor wordt er aangeraden om interviews te houden. In die interviews komen wellicht aan bod wat de redenen achter het opleggen van een visum zijn.

Er kan nog heel veel gezegd worden over Schengen en niet alleen de Nederlandse situatie. Het zou ook een mooi idee zijn om het vanuit de andere kant te bekijken. In plaats van de Nederlandse situatie, de situatie in een niet-Schengenland. Door beide kanten mee te nemen in een onderzoek, kan beter worden onderzocht of de huidige situatie rechtvaardig is en of er iets moet worden veranderd aan het beleid.

Om het meer een cartografisch onderzoek te laten worden, mag de gegevensverzameling ook meer in die richting gaan. Door meer kaarten te ontwerpen en presenteren vergroot dat de kans op interessante conclusies. Veel is al duidelijk dat de historische banden nog vrijwel overal aanwezig zijn, maar er zullen ook andere connecties zijn en het zou mooi zijn om dat uit te zoeken.

Referenties

- Berg, E. & Ehin P. (2006). What kind of border regime is in the making? Towards a differentiated and uneven border strategy. *Cooperation and Conflict: Journal of the Nordic International Studies Association*, 41 (1), p. 53-71.
DOI:10.1177/0010836706060935
- Boeles, P. (1988). *Vreemdelingenrecht*. Katern 26 (Driemaandelijks bijlage bij *Aequi*), p. 1065-1067.
<http://www.arsaequi.nl/data/downloadables/download/file/AAK19881065.pdf>
- Boria, E. (2008). Geopolitical Maps: A sketch history of a neglected trend in cartography. *Geopolitics*, 13, p. 278-308. DOI: 10.1080/14650040801991522
- Carens, J.H. (1987). Aliens and Citizens: The case for open borders. *The Review of Politics*, 49 (2), p. 251-273. <http://www.jstor.org/stable/1407506>
- Convey, A. & Kupiszewski, M. (1995). Keeping up with Schengen: Migration and Policy in the European Union. *International Migration Review*, 29 (4), p. 939-963. URL: <http://www.jstor.org/stable/2547733>
- De Volkskrant (2015). Weer bootvluchtelingen verdronken. Geraadpleegd op 12-08-2015, op <http://www.volkskrant.nl/buitenland/-weer-bootvluchtelingen-verdronken~a4001348/>
- De Volkskrant (2016). Lees terug – Onduidelijk motief schietpartij München. 22 juli 2016. De Volkskrant. <http://www.volkskrant.nl/buitenland/lees-terug-onduidelijk-motief-schietpartij-munchen~a4344777/>
- Doesschate, ten, J.W. (1993). *Asielbeleid en belangen: het Nederlandse toelatingsbeleid ten aanzien van vluchtelingen in de jaren 1968-1982*. [elektronische versie].
https://books.google.nl/books?id=ooMzyVWyl08C&pg=PA111&lpg=PA111&dq=visum+1980+nederland&source=bl&ots=ruSoNKqJ3E&sig=P7vOyFn8pfGK_a5IW4lyFLUq4Q0&hl=en&sa=X&ved=0CDAQ6AEwAmoVChMlpKnNwIWoxwIVTNUaCh2bBgda#v=onepage&q=visum%201980%20nederland&f=false
- Duyvendak, J.W. (2004). De individualisering van de samenleving en de toekomst van de sociologie. *Sociologische Gids*, 51, p. 495 – 506. http://www.jwduyvendak.nl/wp-content/uploads/2015/07/De_individualisering_van_de_samenleving_en_de_toekomst_van_de_sociologie.pdf
- Eikelboom, W. (2016). De Turkije-deal heeft een lelijk gezicht. Nrc, 31 maart 2016.
<https://www.nrc.nl/nieuws/2016/03/31/de-turkije-deal-heeft-een-lelijk-gezicht-1603959-a814093>
- Efferink, van, L. (2008). De definitie van geopolitiek – de klassieke, Franse en kritische benaderingen.

- http://www.exploringgeopolitics.org/publication_efferink_van_leonhardt_de_definitie_van_geopolitiek_klassieke_franse_kritische/
- EUR-Lex (2009). Schengenruimte en Schengensamenwerking. Geraadpleegd op 20-07-2015, op <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/?uri=URISERV:I33020>
- Europa Nu (2015). Europese aanpak bootvluchtelingen. Geraadpleegd op 30-04-2015, op http://www.europa-nu.nl/id/viofix1fdisw/europese_aanpak_bootvluchtelingen
- Europa Nu (n.d.). Schengen- en visabeleid. Geraadpleegd op 10-08-2015, op http://www.europa-nu.nl/id/vh1alz099lwi/schengen_en_visabeleid
- Europese Commissie, 2015. Schengen, Borders & Visas. Laatste update: 02-04-2015. Geraadpleegd op 6 mei 2015, op http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-wedo/policies/borders-and-visas/index_en.htm
- Exel, van, M. (2011). Geschiedenis van het paspoort in Nederland. http://www.isgeschiedenis.nl/nieuws/geschiedenis_van_het_paspoort_in_nederland/
- Goodrich, J.N. (2002). September 11, 2001 attack on America: a record of the immediate impacts and reactions in the USA travel and tourism industry. *Tourism Management*, 23, p. 573-580.
- Helm, van der, A.C. (2012). Visumbeleid als migratiekanaal in Nederland. [elektronische versie] http://www.emnetherlands.nl/EMN_publicaties/2012/Visumbeleid_als_migratiekanaal
- Henley & Partners (2015). The Henley & Partners Visa Restrictions Index 2015: Global Travel Freedom at a Glance.
- Holdert, M. (2015). Europa wil eerlijker verdeling vluchtelingen. Geraadpleegd op 12-08-2015, op <http://nos.nl/nieuwsuur/artikel/2031575-europa-wil-eerlijker-verdelingleuchtelingen.html>
- Houtum, van, H. (2010). Human blacklisting: the global apartheid of the EU's external border regime. *Environment and Planning D: Society and Space*, 28, p. 957-976. DOI:10.1068/d1909
- Houtum, van, H. (2015). Dood door beleid: EU-grens dodelijkste grens op aarde. Geraadpleegd op 10-08-2015, op <http://www.volkskrant.nl/opinie/dood-door-beleid-eugrens-dodelijkste-grens-op-aarde~a4092478/>
- IJzendoorn, Van, P. (2016). Brexit: Britse onderklasse rekent af met gevestigde orde. *De Volkskrant*, 24 juni 2016. <http://www.volkskrant.nl/buitenland/brexit-britse-onderklasse-rekent-af-met-gevestigde-orde~a4326525/>
- Keister, L.M. (2013). EU Enlargement and Admission into the Schengen zone: once a fait accompli, now a moving target. *Suffolk Transnational Law Review*, 36 (1), p. 117-154
- Kirişci, K. (2005). A Friendlier Schengen Visa System as a Tool of "Soft Power": The Experience of Turkey. *European Journal of Migration and Law*, 7, p. 343-367.

- Knox, P.L. & Marston, S.A. (2010). *Human Geography: Places and Regions in Global Context* (5th edition). Upper Saddle River, New Jersey: Pearson Prentice Hall.
- Kupiszewski, M. (2003). Consequence of EU enlargement for freedom of movement between council of Europe member states. *Central European Forum For Migration Research*. http://www.cefmr.pan.pl/docs/cefmr_wp_2003-01.pdf
- Linde, van de, E.J.G., O'Brien, K.A., Lindstrom, G., de Spiegeleire, S., Vayrynen, M. & de Vries, H. (2002). Quick scan of post 9/11 national counter-terrorism policymaking and implementation in selected European countries: research project for the Netherlands
- Lucassen, J. & Lucassen L. (2015). Chapter: The Netherlands. *The Encyclopedia of European Migration and Minorities from the seventeenth century to the present*. [electronic version] DOI: <http://dx.doi.org/10.1017/CBO9780511781841.008>
- Mamadouh, V. (2012) The Scaling of the 'Invasion': A Geopolitics of Immigration Narratives in France and The Netherlands, *Geopolitics*, 17:2, 377-401, DOI: 10.1080/14650045.2011.578268
- Masi de Casanova, E. & Jafar, A. (2013). *Bodies Without Borders*. Palgrave Macmillan, New York, United States. DOI: 10.1057/9781137365385
- Meeuwissen, A. (2008). *Immigratiebeleid in Frankrijk en Nederland: Een vergelijkend onderzoek naar het immigratiebeleid in Frankrijk en Nederland en de gevolgen van 9/11*. Master Scriptie, UvA. <http://dare.uva.nl/cgi/arno/show.cgi?fid=118409>
- Ministerie van Veiligheid en Justitie (2015). Identificatieplicht. Geraadpleegd op 10-082015, op: <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/paspoort-en-identificatie/documenten-en-publicaties/brochures/2011/10/17/identificatieplicht.html>
- Ministry of Justice. RAND Europe. http://www.rand.org/pubs/monograph_reports/MR1590.html
- Niemöller, J. (2016). Na Nice. Gaan we weer: het is niet de islam, het Westen is schuld. 15 juli 2016. <http://joostniemoller.nl/2016/07/nice-gaan-we-weer-is-islam-westen-is-schuld/>
- Nederlands Juristenblad (2010). TK 2009/10, 32 415 Rijkvisumwet. 14 juli 2010. <http://njb.nl/wetgeving/wetsvoorstellen/rijkvisumwet.6181.lynkx>
- Neiman, B. & Swagel, P. (2009). The impact of post-9/11 visa policies on travel to the United States. *Journal of international Economics*, 78, p. 86-99. DOI: 10.1016/j.jinteco.2009.01.014
- Neumayer, E. (2006). Unequal access to foreign spaces: how states use visa restrictions to regulate mobility in a globalized world. *Transactions of the institute of British Geographers*, 31 (1), p. 72-84. DOI: 10.1111/j.1475-5661.2006.00194.x
- Neumayer, E. (2010). Visa Restrictions and Bilateral Travel. *The Professional Geographer*, 62 (2), p. 171-181. DOI: : 10.1080/00330121003600835

- NU.nl (2016). Terreur in Europa: dit is wat we nu weten over de aanslagen in Parijs. 16 februari 2016. <http://www.nu.nl/terreur-in-europa/4164638/we-weten-aanslagen-in-parijs.html>
- Immigratie- en Naturalisatiedienst (2015). Visum van kort verblijf in Nederland. April 2015, publicatienummer 4022. Geraadpleegd op 27-04-2015, op <https://ind.nl/Documents/4022.pdf> Rijksoverheid (2014).
- Lijst met visumplichtige nationaliteiten. Geraadpleegd op 16-03-2015, op <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/visa/documenten-en-publicaties/formulieren/2011/09/14/lijs-met-visumplichtige-nationaliteiten.html>
- Oxford Dictionary, n.d. Geraadpleegd op 12-08-2016 op <http://www.oxforddictionaries.com/definition/english/map>
- Rijksoverheid (2015). Welk visum heb ik nodig als ik naar Nederland reis? Geraadpleegd op 05-08-2015, op <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/visa/vraag-en-antwoord/visum-nederland.html>
- Rijksoverheid (n.d.). Wat zijn Schengenlanden? Geraadpleegd op 16-03-2015, op <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/visa/vraag-en-antwoord/wat-zijnschengenlanden.html>
- Salter, M.B. (2006). The Global Visa Regime and the Political Technologies of the International Self: Borders, Bodies, Biopolitics. *Alternatives*, 31, p. 167-189
- Salter, M.B. (2008). When the exception becomes the rule: borders, sovereignty, and citizenship. *Citizenship Studies*, 12 (4), p. 365-380. DOI:10.1080/13621020802184234
- Schengen Visa Info (n.d.). Schengen visa information. Geraadpleegd op 18-04-2015, op <http://www.schengenvisainfo.com/>
- Torpey, J. (200) *The invention of the passport: surveillance, citizenship and the state.* Cambridge University Press, Cambridge, New York 2000, 211 pages, ISBN 0 - 52163493-8
- Trauner F. & Kruse, I. (2008). EC Visa Facilitation and Readmission Agreements: A New Standard EU Foreign Policy Tool? *European Journal of Migration and Law*, 10, p. 411-438. DOI: 10.1163/157181608X376872
- U.S. Department of State (n.d.). Schengen fact sheet. Geraadpleegd op 07-08-2015, op <http://travel.state.gov/content/passports/english/go/schengen-fact-sheet.html> United Nations (2015).

Universal Declaration of Human Rights. Geraadpleegd op 19-072015, op
<http://www.un.org/en/documents/udhr/>

Vennix, J.A.M. (2011) Theorie en praktijk van empirisch onderzoek. Vijfde editie.
Amsterdam: Pearson Education Benelux.

Bijlage 1: Schengenlanden

De volgende landen vallen onder het Schengenverdrag en zijn deel van het Schengengebied:

Landen Schengenverdrag	
België	Malta
Denemarken	Nederland
Duitsland	Noorwegen
Estland	Oostenrijk
Finland	Polen
Frankrijk	Portugal
Griekenland	Slovenië
Hongarije	Slowakije
Italië	Spanje
Letland	Tsjechië
Liechtenstein	IJsland
Litouwen	Zweden
Luxemburg	Zwitserland

Groot-Brittannië en Ierland behoren niet tot het Schengen-gebied, omdat zij hun eigen grenscontrole willen handhaven. Cyprus, Roemenië, Bulgarije en Kroatië maken nog geen deel uit van het Schengengebied.

<http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/visa/vraag-en-antwoord/wat-zijn-schengenlanden.html>

Bijlage 2: Visumvrije landen Nederland

Niet visumplichtige nationaliteiten

Hier leest u welke nationaliteiten geen visum nodig hebben.

Hebt u de nationaliteit van één van de onderstaande landen, dan hebt u geen visum nodig voor kort verblijf (maximaal 90 dagen) in Nederland en/of het Schengen gebied. U hebt dan een vrije termijn in Nederland van maximaal 90 dagen.

Albanië*,

Andorra,

Antigua & Barbuda,

Argentinië,

Australië,

Bahama's,

Barbados,

Bosnië en Herzegovina*,

Brazilië,

Britse**,

Brunei,

Canada,

Chili,

Costa Rica,

El Salvador,

Guatemala,

Honduras,

Hong Kong SAR - BNO,

Israël,

Japan,

Macau SAR,

Macedonië FYR*,

Maleisië,

Mauritius,

Mexico,

Moldavië*,

Monaco,

Montenegro*,

Nicaragua,

Nieuw-Zeeland,

Panama,
Paraguay,
Saints Kitts & Nevis,
San Marino,
Servië***,
Seychellen, De,
Singapore,
Taiwan****,
Uruguay,
Vaticaanstad,
Venezuela,
Verenigde Staten,
Zuid-Korea.

*) De visumvrijstelling geldt alleen voor houders van een biometrisch paspoort.

***) Houders van de volgende Britse paspoorten zijn visumvrij:

- British Nationals (Overseas)
- British Overseas Territories Citizens
- British Overseas Citizen
- British Protected Persons
- British Subjects

****) Uitgezonderd houders van een Servisch paspoort dat is afgegeven door het Servisch coördinatiedirectoraat (in het Servisch: Koordinaciona uprava).

*****) De visumvrijstelling geldt alleen voor houders van een Taiwanees paspoort waarin ook het nummer van de ID-card is vermeld.

NB: Onderdanen van **alle EU/EER lidstaten** zijn ook niet visumplichtig voor kort verblijf.

https://kdw.ind.nl/KnowledgeRoot.aspx?restart=true&knowledge_id=NietVisumPlichtigeNationaliteiten&jse=1